

bij het vaststellen der diagnose evenmin moeilijkheden hebben opgeleverd; de eenige verhouding $\frac{\text{Th.}}{\text{Li.}}$ was mij steeds ruimschoots voldoende.

Zeker kan ZEEMAN met zijn toestel de verhouding $\frac{\text{Th.}}{\text{Li.}}$ in juiste cijfers uitdrukken, hetgeen met NAGEL's toestel slechts aproximatief mogelijk is; doch wil men iets aan deze cijfers hebben, dan moeten de grenswaarden standvastig zijn, zullen autoriteiten er gewicht aan willen hechten om ze in keuringsreglementen vermeld te zien. Ik ben bevreesd, dat — om een voorbeeld te noemen — voor 4 verschillende instrumenten volgens ZEEMAN, de door hem berekende grenswaarden alle verschillend zullen zijn en aanleiding tot verwarring geven, zoodat degene, die bepalingen doet, genoemde waarden niet licht zal aanvaarden.

In het onderzoek van ZEEMAN heb ik de vermelding van een feit van zeer veel belang gemist n.l. het optreden van contrastverschijnselen bij anomaal trichromaten; m.i. worden de anomaal trichromaten door dit verschijnsel ongeschikt voor een bepaald beroep. Nu is het mij opgevallen, dat er anomaal trichromaten bestaan, die geen contrastverschijnselen vertoonen en deze zou ik dan niet als ongeschikt willen verklaren; daar ook, zoover ik dit heb kunnen uitmaken, in die gevallen de verhoudingen $\frac{\text{Th.}}{\text{Li.}}$ zeer uiteenlopend kunnen zijn, zou ik bij de anomaal trichromaten niet te veel aan een quantitative bepaling willen hechten, in elk geval een kwalitatieve naast een quantitative methode willen toegepast zien. En van zelf komt dan weder een bezwaar tegen het genoemde toestel; ZEEMAN laat zijn patiënten of paracentraal fixeeren of laat ze gebruik maken van het herinneringsbeeld; in het laatste geval vrees ik, dat de roodprikkel is afgenomen, voordat het gele beeldje wordt beschouwd en het contrastverschijnsel niet geheel tot zijn recht zal komen; wat het paracentraal fixeeren betreft, begeven wij ons dan niet op nog weinig zeker terrein? Ik vind het altijd zoo heerlijk bij de eerste instelling van NAGEL rood (thallium) 90°, geel (natrium) 10° dus bij gelijktijdig centraal fixeeren der beeldjes, onmiddellijk het contrastverschijnsel te hooren uitspreken en mijn diagnose dan reeds te kunnen maken.

Een niet minder groot bezwaar zijn de kosten aan het toestel verbonden en dit in verband met de moeilijke opstelling en de noodzakelijkheid van bezit eener donkere ruimte, zoodat men niet elk oogenblik tot onderzoek gereed is, heeft mij doen twifelen of wel voldaan is aan de voorwaarde sub. 4 op bldz. 853 door ZEEMAN genoemd.

Helder, 13 Maart 1911.

R. A. TANGE.

EEN SLOTWOORD OVER DE TRIGEMINUSINSPUITINGEN.

FRANSEN heeft zich op theoretische gronden verplicht gevoeld te wijzen op gevaren aan mijn methoden, volgens hem, verbonden. Evenwel de klinische bewijzen daarvoor ontbreken tot nu toe geheel en al, en het is, dunkt mij, niet voldoende, dat hij zijn machtwoord als anatoom verheft om een procédé, dat reeds zoovele gunstige resultaten heeft gehad, te doen veroordeelen? Wat POIRIER betreft, tot mijn spijt ken ik zijn anatomische werken niet, doch hieromtrent ingelicht door FRANSEN, moet ik bekennen, dat de gelijkenis van

mijn methode met die van POIRIER mij ontgaat. Hoe eervol de combinatie POIRIER-OFFERHAUS voor mij ook klinkt, toch moet ik deze afwijzen. Voor zoover ik weet, zijn de topographische verhoudingen en de standvastige onderlinge afmetingen der schedelbeenderen, waardoor men na het nemen van enkele maten de ligging van het foramen ovale en rotundum kan bepalen, het allereerst door mij vastgesteld. Het procédé, om den tweeden tak te bereiken, vindt FRANSEN op zuiver anatomische gronden gevaarvol, maar zouden dan de honderden toepassingen in vivo, zonder bezwaren verricht, minder gelden dan het woord van een enkel anatoom, die veronderstelt, dat er na jaren misschien gevaren te duchten zijn? Trouwens ik kan mij moeilijk voorstellen, dat FRANSEN zijn eigen methoden, die nog nooit klinisch zijn toegepast en waarvan in geen enkel opzicht de superioriteit blijkt, eerder het tegendeel, nu reeds ernstig stelt tegenover andere methoden, wier waarde klinisch door vele voorbeelden is vastgesteld.

De naalden uit de Leidsche snijzaal schijnen, in hun poging om het ganglion Gasseri te bereiken, een bedenkelijke lateraal schuine neiging te vertoonen; hier in Groningen gaan zij recht naar boven zonder verkeerde neigingen. Een drukfout is in mijn vorig stuk niet ingeslopen; ook wil ik nog mededeelen, dat de klinici den n. buccinatorius en den n. auriculo-temporalis eveneens als gevoelstakken beschouwen en dus vatbaar voor neuralgieën.

Ik vertrouw, dat de belangstelling van FRANSEN voor de resultaten in andere klinieken met mijn methode verkregen, spoedig beloond zal worden; althans ik ontving de mededeelingen van prof. PATRICK uit Chicago en van dr. LARNELLE, chef van de neurologische polikliniek te Brussel, dat zij binnenkort hun ervaringen hoopten te publiceeren.

Groningen, 19 Maart 1911.

Dr. H. K. OFFERHAUS.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Militiewet.

Door de regeering is bij de Tweede Kamer ingediend een wetsontwerp tot regeling van de verplichtingen ten aanzien van de militie, ter vervanging der bestaande militiewet 1901. Daar er eenige nieuwe bepalingen in zijn opgenomen, waarmede ook de geneeskundigen in aanraking zullen komen, moge daarvan hier melding gemaakt worden.

Tot nu toe werden slechts die lotelingen aan een geneeskundige keuring onderworpen, die van meening zijn, dat zij een of ander lichamelijk gebrek hebben, dat hen van den krijgsdienst ongeschikt maakt. Zij doen daarvan aangifte en verschijnen dan na de loting vóór den militieraad, waar zij door een officier van gezondheid en een burgergeneeskundige samen onderzocht worden, waarna de militieraad uitspraak doet omtrent het al of niet geschikt zijn voor den krijgsdienst; de militieraad is bij die uitspraak geheel vrij om het advies der geneeskundigen al dan niet op te volgen. Neemt een loteling geen genoegen met de uitspraak van den militieraad, dan kan hij in beroep gaan bij Gedeputeerde Staten, die hem opnieuw geneeskundig doen onder-